

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ

LỄ HỘI BÁO SLAO CỦA NGƯỜI TÀY VỚI VIỆC PHÁT TRIỂN DU LỊCH
TRÊN ĐỊA BÀN XÃ QUỐC KHÁNH, HUYỆN TRÀNG ĐỊNH,
TỈNH LẠNG SƠN

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HOÁ
CHUYÊN NGÀNH VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ
MÃ SỐ : 608

Sinh viên thực hiện : Đỗ Lan Anh

Hướng dẫn khoa học : TH.S Dương Văn Sáu

HÀ NỘI – 2008

LỜI CẢM ƠN

Luận văn được hoàn thành với sự hướng dẫn trực tiếp của Thạc Sĩ Dương Văn Sáu và sự giúp đỡ của các thầy cô giáo giảng dạy và nghiên cứu văn hoá dân tộc khoa Văn hoá dân tộc thiểu số, trường Đại học Văn hoá, các cơ quan Sở Văn hoá thông tin tỉnh và địa phương, Ủy Ban Nhân Dân xã Quốc Khánh, các nghệ nhân, già làng sống tại Long Thịnh – Quốc Khánh, và sự giúp đỡ của các bạn đồng môn.

Tuy nhiên với trình độ hiểu biết của bản thân còn hạn chế, và cũng là lần đầu tiên đi vào nghiên cứu đề tài này nên bản luận văn không tránh khỏi những mặt thiếu sót. Rất mong được các thầy, cô giáo, các nhà nghiên cứu đóng góp ý kiến bổ sung thêm để bản luận văn này được hoàn chỉnh và đầy đủ hơn, góp phần vào việc bảo tồn các giá trị Văn hoá truyền thống của các dân tộc anh em ở Quốc Khánh – Tràng Định, thúc đẩy phát triển các vấn đề kinh tế, xã hội trong đó có hoạt động du lịch Văn hoá

Nhân đây, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đối với các thầy, cô giáo, các nhà nghiên cứu, các cán bộ Văn hoá tỉnh, địa phương, các nghệ nhân già làng và các bạn đồng môn đã chỉ bảo, giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện bản luận văn này.

Đỗ Lan Anh

MỤC LỤC

1. Lý do chọn đề tài.....	5
2. Mục đích nghiên cứu	6
3. Phạm vi nghiên cứu.....	7
4. Phương pháp nghiên cứu	7
5. Nội dung và bố cục của khoá luận.....	7

CHƯƠNG 1

KHÁI QUÁT VỀ ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN, XÃ HỘI VÀ CON NGƯỜI TẠI XÃ QUỐC KHÁNH

1.1. Điều kiện tự nhiên	8
1.2. Dân cư và Văn hoá truyền thống của xã.....	11
1.3. Khái quát tình hình kinh tế - xã hội ở Quốc Khánh	17

CHƯƠNG 2

NỘI DUNG VÀ DIỄN TRÌNH CỦA LỄ HỘI BÁO SLAO

2.1. Nguồn gốc, lễ hội Báo Slao ở Quốc Khánh	21
2.2. Lễ hội Báo Slao truyền thống.	26
2.3. Những thay đổi của lễ hội hiện nay	44

CHƯƠNG 3

NHỮNG ĐỊNH HƯỚNG BẢO TỒN, KHAI THÁC, PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA LỄ HỘI BÁO SLAO VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH

3.1. Vai trò của lễ hội Báo Slao trong đời sống cộng đồng	49
3.2 Lễ hội Báo Slao – tiềm năng của du lịch văn hoá Xứ Lạng.....	51
3.3 Những thuận lợi và khó khăn trong việc bảo tồn, khai thác giá trị của lễ hội Báo Slao để phát triển du lịch.....	55
3.4 Một vài khuyến nghị, giải pháp khai thác giá trị của lễ hội phát triển du lịch	60
Kết Luận	71

Danh mục tài liệu tham khảo.....	74
danh sách người cung cấp tài liệu.....	76

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Là mảnh đất địa đầu của Tổ quốc, Lạng Sơn với vị trí địa lý đặc biệt của mình từ bao đời đã trở thành phen dậu bảo vệ đất nước. Đây cũng là đầu mối giao thông quan trọng nối Lạng Sơn với cả nước, nối cả nước với nước bạn Trung Quốc. Chính vị trí đặc biệt quan trọng như vậy đã tạo ra sự giao lưu về chính trị, kinh tế- văn hoá- xã hội không chỉ trong tiểu vùng văn hoá Xứ Lạng mà còn mở rộng ra cả nước và khu vực.

Với những di tích và danh thắng nổi tiếng mà thiên nhiên đã ban tặng cho Xứ Lạng với những cảnh sơn thủy hữu tình, núi non hùng vĩ như động Tam Thanh, Nhị Thanh, thành nhà Mạc, ải Chi Lăng và các cảnh quan sinh thái đặc sắc khác ngày càng thu hút đông đảo các đối tượng du khách đến với mảnh đất này.

Đây cũng là mảnh đất sinh sống lâu đời của nhiều dân tộc anh em như: Tày, Nùng, Việt (Kinh), Hoa, Dao... với những nét văn hoá bản địa đặc sắc, nơi gặp gỡ giao lưu của các luồng văn hoá tạo thành một cộng đồng lớn. Chính sự phong phú về thành phần các dân tộc đã dẫn đến sự phức hợp về hệ thống tôn giáo, tín ngưỡng, phong tục tập quán trong vùng, bên cạnh những tín ngưỡng dân gian thờ trời đất, tổ tiên, bản mệnh, các tôn giáo chính như: Khổng Giáo, Phật Giáo, Lão Giáo, Đạo Mẫu ... đã có ảnh hưởng nhiều trong đời sống tín ngưỡng của người dân Xứ Lạng. Các tôn giáo tín ngưỡng này vào Lạng Sơn đã được địa phương hoá, hoà đồng với tín ngưỡng bản địa nên tạo một diện mạo khá độc đáo cho đời sống tinh thần và tín ngưỡng của cư dân Lạng Sơn. Chúng ta dễ dàng nhận thấy những điều này qua một loạt các di tích kiến trúc, tôn giáo tín ngưỡng, và các lễ hội truyền thống của cộng đồng các dân tộc thiểu số sống trên mảnh đất này.

Lễ hội *Báo Sao* của xã Quốc Khánh, huyện, Trùng Đình, Lạng Sơn là một lễ hội truyền thống điển hình của đồng bào dân tộc Tày trên địa bàn xã. Đã một thời lễ hội này bị mờ nhạt do những biến đổi của lịch sử, xã hội. Hiện nay sinh hoạt văn hoá này đã và đang ở thời kỳ dần được khôi phục lại. Tìm hiểu,

***Lễ hội Báo Slao của người Tày với việc phát triển du lịch
trên địa bàn xã Quốc Khánh, huyện Trảng Định, tỉnh Lạng Sơn***

nghiên cứu lễ hội là một việc làm cần thiết có ý nghĩa góp phần nghiên cứu văn hoá các tộc người và qua đó nhận xét một cách khách quan về các mặt tích cực và hạn chế để khai thác phát huy trong thời đại ngày nay. Cũng trong giai đoạn hiện nay, du lịch văn hoá đang ngày càng phát triển mạnh mẽ tạo nên sức mạnh mới cho nền kinh tế của địa phương. Ngày càng có nhiều đối tượng du khách khác nhau tìm đến những nét bản sắc văn hoá của các dân tộc trong đó có hoạt động lễ hội. Chính vì vậy việc nghiên cứu lễ hội *Báo Slao* trên địa bàn xã Quốc Khánh, huyện Trảng Định, Lạng Sơn để tìm hiểu và thúc đẩy việc phát triển đời sống văn hóa xã hội và kinh tế, trong đó có kinh tế du lịch của địa phương là một công việc có ý nghĩa tích cực trong việc bảo tồn và phát huy kho tàng di sản văn hoá của các dân tộc anh em trong quá trình công nghiệp, hoá hiện đại hoá đất nước hiện nay.

2. Mục đích nghiên cứu

2.1. Tìm hiểu về đặc điểm và các hình thức sinh hoạt văn hoá trong lễ và hội *Báo Slao* ở xã Quốc Khánh, huyện Trảng Định, Lạng Sơn, gắn hoạt động lễ hội với kinh tế xã hội của địa phương trong đó có hoạt động du lịch.

2.2. Mục tiêu nghiên cứu nhằm cung cấp một hệ thống tư liệu về lễ và hội tại lễ hội *Báo Slao*. Trình bày quá trình diễn biến lễ hội rút ra những giá trị văn hoá tiêu biểu, đề xuất những vấn đề cần bảo tồn phát huy và định hướng phát triển kinh tế du lịch trên địa bàn xã Quốc Khánh, huyện Trảng Định nói riêng, Lạng Sơn nói chung.

3. Phạm vi nghiên cứu

Đề tài nghiên cứu về lễ hội *Báo Slao* và định hướng phát triển kinh tế du lịch trong không gian, môi trường tồn tại của địa phương, lịch sử thời gian hình thành tại xã Quốc Khánh, huyện Trảng Định.

Phạm vi nghiên cứu là địa bàn xã Quốc Khánh và các vùng phụ cận trong tổng thể phát triển của tỉnh Lạng Sơn.

4. Phương pháp nghiên cứu

Khoá luận vận dụng quan điểm chủ nghĩa Mac- Lê Nin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối của Đảng về kế thừa phát huy văn hoá truyền thống. Để thực

***Lễ hội Báo Sao của người Tày với việc phát triển du lịch
trên địa bàn xã Quốc Khánh, huyện Trùng Khánh, tỉnh Lạng Sơn***

Hiện đề tài này tôi đã lựa chọn phương pháp nghiên cứu chủ yếu là phương pháp dân tộc học điền dã với các kỹ thuật sử dụng trong quá trình viết khoá luận là: Phỏng vấn sâu, ghi chép thu thập tài liệu, Quan sát thực địa, nghiên cứu thư tịch, xử lý thông tin tư liệu...

5. Cấu trúc của khoá luận: Ngoài phần mở đầu, kết luận, khoá luận chia làm 3 chương

Chương I: Khái quát về điều kiện tự nhiên-kinh tế xã hội xã Quốc Khánh, huyện Trùng Khánh, Lạng Sơn.

Chương II: Nội dung và diễn trình của lễ hội Báo Sao.

Chương III: Những định hướng bảo tồn, khai thác, phát huy giá trị của lễ hội Báo Sao để phát triển du lịch.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phương Bằng. *Đôi nét về hội lồng tồng và việc khôi phục nó*, Tạp chí Dân tộc học, số 1, 1990.
2. Nông Quốc Chấn. *Dân tộc và văn hoá*. Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, Hà Nội, 1993.
3. Nguyễn Cường, Hoàng Văn Nghiệm. *Xứ Lạng văn hoá và du lịch*, Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, Bảo tàng tổng hợp tỉnh Lạng Sơn, Hà Nội, 2000
4. Phan Hữu Dật (chủ biên). *Lễ cầu mùa của các dân tộc ở Việt Nam*. Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, Hà Nội 1993
5. Phan Hữu Dật, Khổng Diễm. *Địa chí huyện Trùng Khánh tỉnh Lạng Sơn*, xuất bản 1999
6. Tuấn Dũng, Hoàng Quyết. *Phong tục tập quán dân tộc Tày ở Việt Bắc*. Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, Hà Nội, 1991
7. Bế Viết Đăng (chủ biên). *Các dân tộc Tày, Nùng ở Việt Nam*. Nhà xuất bản Khoa Học Xã Hội, Hà Nội, 1992
8. *Dư địa chí Lạng Sơn*, xuất bản 1992
9. Lê Như Hoa. *phát huy bản sắc văn hoá Việt Nam trong bối cảnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá*. Nhà xuất bản Văn hoá- Thông tin, Hà Nội, 1996.
10. Hoàng Lương. *Lễ hội truyền thống các dân tộc thiểu số ở Miền Bắc*. Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, Hà Nội, 2002
11. Hoàng Nam. *giữ gìn và phát huy giá trị văn hoá các dân tộc thiểu số*. Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc.
12. Hoàng Nam. *Văn hoá vùng Đông Bắc*. Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, Hà Nội.
13. Trần Ngọc Thêm. *Cơ sở văn hoá Việt Nam*.
14. Phạm Vĩnh. *Lạng Sơn vùng văn hoá đặc sắc*, nhà xuất bản Văn hoá-Thông tin, Hà Nội, 2001.
15. Nhiều tác giả. *Các lễ hội truyền thống dân gian Lạng Sơn*. Tư liệu phòng Văn hoá-Thông tin huyện Trùng Khánh